DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
7. marts 1996 *

I sag C-192/94,

angående en anmodning, som Juzgado de Primera Instancia n° 10 de Sevilla (Spanien) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

**El Corte Inglés SA**

mod

**Cristina Blásquez Rivero,**

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 129 A og artikel 11 i Rådets direktiv 87/102/EØF af 22. december 1986 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forbrugerkredit (EFT 1987 L 42, s. 48),

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.N. Kakouris, og dommerne G. Hirsch (refererende dommer), P.J.G. Kapteyn, J.L. Murray og H. Ragnemalm,

* Processprog: spansk.

generaladvokat: C.O. Lenz
justitssekretær: R. Grass,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— El Corte Inglés SA ved advokaterne S. Martínez Lage og J. Pérez-Bustamante Köster, Madrid

— den spanske regering ved Director General de Coordinación Jurídica e Institucional Communitaria A. J. Navarro González, og Abogado del Estado R. Silva de Lapuerta, som befuldmægtigede

— den franske regering ved administrateur civil des affaires juridiques I. Latournarie og directeur adjoint des affaires juridiques E. Balliard, begge Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved A. Alcover, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 7. december 1995,

afsagt følgende

## Dom

1 Ved kendelse af 30. juni 1994 indgået til Domstolen den 4. juli 1994 har Juzgado de Primera Instancia n° 10 de Sevilla i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt et

præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af EF-traktatens artikel 129 A og af artikel 11 i Rådets direktiv 87/102/EØF af 22. december 1986 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forbrugerkredit (EFT 1987 L 42, s. 48, herefter »direktivet«).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag, som finansieringsselskabet El Corte Inglés (herefter »finansieringsselskabet«) har anlagt mod Cristina Blásquez Rivero, efter at hun havde indstillet sine tilbagebetalinger til finansieringsselskabet.

3 Cristina Blásquez Rivero havde indgået aftale med rejsebureauet Viajes El Corte Inglés SA (herefter »rejsebureauet«) om en turistrejse, som hun til dels finansierede ved hjælp af kredit opnået i finansieringsselskabet. Dette har i medfør af en aftale med rejsebureauet eneret på at yde lån til rejsebureauets kunder.

4 Cristina Blásquez Rivero fremkom med adskillige klager over rejsebureauets mangelfulde opfyldelse af sine forpligtelser. Da dette ikke førte til noget resultat, ophørte hun med at betale finansieringsselskabet, som derfor anlagde sag ved Juzgado Primera Instancia de Sevilla med påstand om betaling af det skyldige beløb.

5 For den nationale ret gjorde Cristina Blásquez Rivero — uden at sondre mellem finansieringsselskabet og rejsebureauet, fordi disse er nært forbundne — over for finansieringsselskabet gældende, at aftalen om rejsen ikke var blevet opfyldt.

6 Den nationale ret fandt, at direktivets artikel 11, stk. 2, gør det muligt for forbrugeren at anlægge sag mod finansieringsselskabet. Denne bestemmelse lyder:

»Når

a) forbrugeren med henblik på køb eller erhvervelse af løsøre eller tjenesteydelser indgår en kreditaftale med en anden person end den, som leverer disse;

og

b) der mellem kreditgiveren og leverandøren af løsøret eller af tjenesteydelserne allerede består en aftale, ifølge hvilken kredit til den pågældende leverandørs kunder med henblik på erhvervelse af løsøre eller tjenesteydelser hos den pågældende leverandør alene stilles til rådighed af den pågældende kreditgiver;

og

c) den i litra a) omhandlede forbruger opnår sin kredit i henhold til denne allerede bestående aftale;

og

d) løsøre eller tjenesteydelser, der er omfattet af kreditaftalen, ikke eller kun delvist leveres eller præsteres, eller ikke er i overensstemmelse med leveringsaftalen;

og

e) forbrugeren har taget retsmidler i anvendelse mod leverandøren, men ikke har fået fyldestgjort det krav, som han var berettiget til;

har forbrugeren ret til at tage retsmidler i anvendelse mod kreditgiveren. Det overlades til medlemsstaterne at bestemme, i hvilket omfang og på hvilke betingelser disse retsmidler kan tages i anvendelse.«

7 Ifølge den nationale ret er det uden betydning, at den pågældende retssag var blevet anlagt at finansieringsselskabet og ikke af forbrugeren, eftersom såvel sagsøger som sagsøgt kan påberåbe sig rettighederne.

8 Den nationale ret fastslog imidlertid dels, at direktivets artikel 11, stk. 2, ikke på det relevante tidspunkt var blevet gennemført i spansk ret, skønt fristen herfor var udløbet, dels, at det med bestemmelsen tilsigtede resultat ikke kan opnås gennem en direktivkonform fortolkning af national ret. Artikel 1257 i den spanske retsplejelov, hvorefter »aftaler kun har retsvirkning mellem de parter, der indgår dem, og deres arvinger«, ville nemlig forhindre forbrugeren i over for finansieringsselskabet at gøre rejsebureauets undladelser gældende.

9 Skønt den nationale ret fandt, at artikel 11, stk. 2, var tilstrækkelig klar, præcis og ubetinget til at kunne påberåbes for denne ret, udsatte den sagen og forelagde Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Har artikel 11 i Rådets direktiv af 22. december 1986 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forbrugerkredit

(87/102/EØF), som den spanske stat ikke har gennemført i national ret, direkte virkning i et tilfælde, hvor en forbruger over for finansieringsselskabets krav påberåber sig mangler ved tjenesteydelsen fra den leverandør, med hvem finansieringsselskabet havde indgået aftale om eneret til at yde kunderne finansieringslån?«

10 Umiddelbart efter at dette spørgsmål var blevet forelagt, afsagde Domstolen den 14. juli 1994 dom i sag C-91/92, Faccini Dori (Sml. I, s. 3325), og bekræftede på ny den retspraksis, der afviser at tillægge direktiver direkte horisontal virkning. Domstolen fremsendte kopi af dommen til den nationale ret med forespørgsel om, hvorvidt denne i lyset af den afsagte dom opretholdt sit spørgsmål.

11 Den nationale ret fandt, at dommen i Faccini Dori-sagen gav en klar udredning af problemstillingen vedrørende ikke-gennemførte direktivers direkte horisontale virkning, men anførte imidlertid, at i modsætning til den for den nationale ret verserende tvist vedrørte Faccini Dori-sagen faktiske forhold, som lå før traktaten om Den Europæiske Unions ikrafttræden. Der blev hermed indført en ny bestemmelse om forbrugerbeskyttelse, nemlig artikel 129 A.

12 Denne bestemmelse lyder:

»1. Fællesskabet bidrager til virkeliggørelsen af et højt forbrugerbeskyttelsesniveau ved:

a) foranstaltninger, som det vedtager i henhold til artikel 100 A som led i gennemførelsen af det indre marked

b) særlige aktioner, som støtter og supplerer den politik, medlemsstaterne fører med henblik på at beskytte forbrugernes sundhed, sikkerhed og økonomiske interesser og sikre en passende forbrugeroplysning.

2. Rådet vedtager efter fremgangsmåden i artikel 189 B og efter høring af Det Økonomiske og Sociale Udvalg de særlige aktioner, der er omhandlet i stk. 1, litra b).

3. Aktioner, som vedtages i medfør af stk. 2, er ikke til hinder for, at den enkelte medlemsstat opretholder eller indfører strengere beskyttelsesforanstaltninger. Disse foranstaltninger skal være forenelige med denne traktat. De meddeles Kommissionen.«

13 Den nationale ret, der var i tvivl om, hvorvidt denne bestemmelse, som indfører princippet om et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, kunne have nogen indflydelse på spørgsmålet om, hvorvidt direktivets artikel 11 havde direkte virkning mellem private, opretholdt anmodningen om præjudiciel afgørelse.

14 Med spørgsmålet ønsker den nationale ret i det væsentlige oplyst, om en forbruger, når der ikke inden for de fastlagte frister er truffet foranstaltninger til at gennemføre direktivet, under hensyn til traktatens artikel 129 A og under henvisning til direktivet, kan tage retsmidler i anvendelse over for en privat kreditgiver og for en national ret påberåbe sig mangler ved det løsøre eller de tjenesteydelser, som er blevet leveret af den, med hvem kreditgiveren har indgået en aftale om eneret til at stille kredit til rådighed.

**Spørgsmålet om, hvorvidt direktivets bestemmelser om forbrugerens retsmidler mod en kreditgiver kan påberåbes**

15 Som det fremgår af Domstolens faste praksis (jf. bl.a. dom af 26.2.1986, sag 152/84, Marshall I, Sml. s. 723, præmis 48), kan et direktiv ikke i sig selv skabe forpligtelser for private og kan således ikke som sådan påberåbes over for dem.

16 Retspraksis om muligheden for at påberåbe sig direktiver over for myndighederne bygger på, at direktiverne kun har bindende karakter i forhold til de medlemsstater, som de rettes til, og har til formål at hindre, at en medlemsstat kan forbedre sin retsstilling ved ikke at efterkomme fællesskabsretten (jf. den nævnte dom i Marshall I-sagen, præmis 48 og 49).

17 En udvidelse af denne praksis, således at den også kommer til at omfatte retsforhold mellem private, ville være ensbetydende med, at der tillægges Fællesskabet beføjelser til at udstede regler, der direkte skaber forpligtelser for private, selv om en kompetence hertil kun tilkommer Fællesskabet med dets kompetence til at udstede forordninger eller vedtage beslutninger (jf. den nævnte dom i Faccini Dori-sagen, præmis 24).

18 Traktatens artikel 129 A giver ikke anledning til at ændre denne retspraksis, heller ikke i forhold til direktiver om forbrugerbeskyttelse.

19 Det bemærkes i denne forbindelse, at artikel 129 A har begrænset rækkevidde. Bestemmelsen fastslår dels Fællesskabets forpligtelse til at bidrage til virkeliggørelsen af et højt forbrugerbeskyttelsesniveau. Dels indfører bestemmelsen en fællesskabskompetence ved særlige aktioner i forbindelse med den forbrugerbeskyttelsespolitik, der føres ud over de foranstaltninger, som vedtages som led i gennemførelsen af det indre marked.

20 Da artikel 129 A alene opstiller et mål for Fællesskabet og med henblik herpå tillægger Fællesskabet kompetence, men ikke derudover pålægger medlemsstaterne eller private nogen forpligtelse, kan bestemmelsen ikke tjene som begrundelse for, at private indbyrdes direkte skulle kunne påberåbe sig klare, præcise og ubetingede bestemmelser i direktiver om forbrugerbeskyttelse, som ikke er blevet gennemført inden for de fastsatte frister.

21 Forbrugeren kan derfor ikke for en national ret over for den private kreditgiver på grundlag af selve direktivet tage noget retsmiddel i anvendelse som følge af mangler ved leveringen af løsøre eller af tjenesteydelser.

22 I øvrigt bemærkes, at såfremt de med direktivet tilsigtede mål ikke kan nås gennem fortolkning, er medlemsstaterne ifølge dom af 19. november 1991 (forenede sager C-6/90 og C-9/90, Francovich m.fl., Sml. I, s. 5357, præmis 39) forpligtet til at erstatte tab, som er forvoldt private som følge af undladelsen af at gennemføre direktivet, når tre betingelser er opfyldt. For det første skal de mål, der tilsigtes med direktivet, indebære, at private tillægges rettigheder, for det andet skal indholdet af disse rettigheder kunne fastslås på grundlag af selve direktivets bestemmelser, og for det tredje skal der være årsagsforbindelse mellem statens tilsidesættelse af sin forpligtelse og de skadelidtes tab (den nævnte dom i Faccini Dori-sagen).

23 Når henses til det ovenfor anførte, må spørgsmålet besvares med, at når der ikke inden for de fastsatte frister er truffet foranstaltninger til at gennemføre direktivet, kan forbrugeren ikke med henvisning til direktivet — selv under hensyn til traktatens artikel 129 A — over for en privat kreditgiver tage retsmidler i anvendelse og for en national ret påberåbe sig mangler ved det løsøre eller de tjenesteydelser, som er blevet leveret af den, med hvem kreditgiveren har indgået en aftale om eneret til at stille kredit til rådighed.

## Sagens omkostninger

24 De udgifter, der er afholdt af den spanske og den franske regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Juzgado de Primera Instancia n° 10 de Sevilla, ved kendelse af 30. juni 1994, for ret:

**Når der ikke inden for de fastsatte frister er truffet foranstaltninger til at gennemføre Rådets direktiv 87/102/EØF af 22. december 1986 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forbrugerkredit, kan forbrugeren ikke med henvisning til direktivet — selv under hensyn til EF-traktatens artikel 129 A — over for en privat kreditgiver tage**

**retsmidler i anvendelse og for en national ret påberåbe sig mangler ved det løsøre eller de tjenesteydelser, som er blevet leveret af den, med hvem kreditgiveren har indgået en aftale om eneret til at stille kredit til rådighed.**

Kakouris Hirsch Kapteyn

Murray Ragnemalm

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 7. marts 1996.

R. Grass C.N. Kakouris

Justitssekretær Formand for Sjette Afdeling